Pomazání Saula

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
53

1. Samuelova 9–10, 1–16

Postřehy pro učitelku

Mezi Izraelci nebylo hezčího muže nad něj; od ramen vzhůru převyšoval všechen lid. (9,2) Naplňuje se úsloví „koho chce Bůh potrestat, tomu splní, co si nejvíc přeje“. Izraelci si přejí přesně takového krále: Který je o hlavu větší a hezky se na něj kouká. Lidé se chtějí ve svém vůdci vidět, vidět sami sebe na svém místě. Izraelci se chovají jako stádo a Saul vyhlíží jako hlavní „samec“. Ale zdání klame.

řekl Saul svému mládenci, který byl s ním: „Pojď, vraťme se, aby můj otec místo o oslice neměl obavy o nás.“ (9,5) Saul bude vždy váhavec. Na tomto místě to bude jeho mládenec (podřízený) kdo hned zná řešení. Saulův příběh zřejmě záměrně připomíná Josefa (Gn 37, 13–17), který naopak chodí, dokud své bratry nenajde. Saulův záměr sice vypadá chvályhodně, „aby otec neměl obavy“, ale u Saula to takhle bude často: Něčím chvályhodným se bude maskovat vlastní slabost a laksnost. Pro Saula je věc ztracená, jeho mládenec hned ví, co dělat. Kdo chce, hledá způsoby, kdo nechce, hledá důvody. I dále hledá důvody – nemá co Samuelovi nabídnout – mládenec ale má. Takže nakonec jdou ale Saul na tom nemá žádný podíl.

Lid totiž nebude jíst, dokud on nepřijde (9,13) Z dnešního vyprávění se zdá, že Samuel měl sklon k pozdním příchodům; dívky jsou si poměrně jisté, že „zastihnete ho, ještě než vystoupí na posvátné návrší“. Možná je tu záměrná souvislost s 1 Sam 13,8, kdy Saul čeká na Samuela, který nepřijde do staneoveného času a tak svévolně obětuje místo něho. Tehdy Samuel oznámil Saulovi, že Bůh místo něj našel jiného krále. A tak je možná stejná věc na konci a na začátku. A sice že Boží věci jsou nadřazené všem praktickým ohledům (tady jim třeba mohlo vystydnout jídlo). Bohoslužba neztrácí platnost, ani když se v ní stane něco těžkopádného či komického. Když Boží věci přicházejí mezi nás, jejich „nositeli“ jsou lidé, kteří mají své slabiny, svou nemotornost. Dokonalé k nám přichází skrze nedokonalé, ale tím neztrácí svou posvátnost. Možná zde je místo připomenout dětem, je bohoslužba je vážná věc

a jako takovou, jako Boží dílo, je ji vždy potřeba brát, i když ji slaví lidé, všelijak nedokonalí.

Pomažeš ho za vévodu nad mým izraelským lidem (9,16) Hospodin říká *za vévodu*, nikoliv *za krále*, jak si přejí Izraelci. Vévoda znamená to samé co vojevůdce. Bůh má pochopení ("úpěnlivě volání ke mně proniklo") pro slabost lidí, kteří se nedovedou dohodnout na jednotném vojenském velení. Ve válce se kutečně nedá moc dlouho radit, je potřeba jeden velitel. Takové velitele dával Bůh už před tím lidem v soudcích. Ale vojevůdce je jen na válku, v míru Izrael klidně může zůstat bez krále. Pokud ovšem nechce poslouchat člověka místo Boha.

dnes budete jíst se mnou. Ráno tě propustím a odpovím ti (9,19) Bohoslužba má přednost před každou všední starostí. Jako v případě Saula, i v životě se bežně ukazuje, že když člověk kvůli bohoslužbě, modlitbě, ale i kvůli laskavému rozhovoru s blžním něco odloží, zas tolik se nestane. Problémy se někdy řeší sami, pokud je odkládáme z **opravdu podstatného** důvodu.

Jak mi můžeš říkat něco takového? (9,21) Počáteční Saulovy pochyby jsou v pořádku a mají je při povolání skoro všechny biblické postavy. Panna Maria říká „Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“ (L 1,34) Něco jiného bude, když Saul bude pochybovat i po poctách, kterých se mu dostalo u obětního hodu, i po Božím pomazání.

Hle, polož před sebe, co zůstalo, a jez. Bylo to uchováno pro tebe na tento slavnostní okamžik. (9,24 Tato část je zřejmě pravá přední kýta – což byla porce určená kněžím. Saul je tak ujištěn, že si ho Bůh vybral. Teď už by neměl váhat, stejně jako my bychom neměli pochybovat o svém vyvolení po tom, co jsme byli pokřtěni a účastníme se stolu Páně, jeho těla a krve. Když Samuel nabídl Samuelovi své jídlo, byl s ním podle orientálních zvyků v těsném společenství, zaručoval se za něj atd. Druhá možnost je, že samuel nabídl Saulovi druhou, levou kýtu, levé rameno. Pak by to znamenalo spolupráci duchovní a světské moci, která má každá jiné úkoly: Církev napravuje svět slovem, stát mečem. Tato možnost je však méně pravděpodobná. Důležitější poselství opravdu je: Když nás Bůh nechá jíst u svého stolu, neměli bychom pochybovat, že jsme jeho. Je to jasný důkaz.

Samuel mluvil se Saulem na střeše (9,25) Žádné povolání není jako blesk s čistého nebe, ale je také spojeno s přípravou. Skoro každý Boží povolaný je nějak připravován lidmi.

Samuel vzal nádobku s olejem, vylil mu jej na hlavu, políbil ho a řekl: „Sám Hospodin tě pomazává za vévodu nad svým dědictvím.“ (10,1) Olej je „esence“, podstata (oliv atd.), to nejlepší, co se z věcí musí vylisovat. Proto je symbolem Ducha svatého, tedy pro Saula potvrzením azaslíbením daru Ducha. Do té doby byli pomazáváni jen kněží – nyní se Bohem ustanovenou stává i státní moc; má však jiný úkol, než kněží, nemá právo na svědomí a přesvědčení lidí. Jejím úkolem je chránit lidi před útočníky z venku a před zločinci

zevnitř. Vládcové mají především bránit zlu, jejich nástrojem je meč. Pavel říká: „neboť není moci, leč od Boha … Vládcové jsou v Boží službě, když se drží svých úkolů.“ Saul přijde o království ve chvíli, kdy se rozhodne místo kněze obětovat.

V Orientě nemá polibek tak intimní funkci jako v naší kultuře, kde je vyhrazen v podstatě jen muži a ženě a úzké rodině. V tomto případě je holdem novému králi, výrazem úcty a také společného díla, byť u každého v jiné oblasti.

Za vévodu nad svým dědictvím Bůh zdůrazňuje, že Izrael je jeho (normálně země a lid patřil králi, i v Evropě), Samuel je jen vojevůdce. Je dobré být pokorný před Bohem, protože Bůh nás jako Saula pozvedává z bezvýznamnosti na čestná místa ve svém království. Co může být lepšího, než být Božím generálem? Jen člověk nesmí chtít být králem místo Boha.

Až půjdeš dnes ode mne (10,2) Boží povolání je potvrzeno třemi znameními. Ještě navrch, krom podílu na kběžské hostině a pomazání. To by mělo Saulovi stačit, ale jak uvidíme příště, nebude.

proměnil mu Bůh srdce v jiné (10,9) Tj. podle zaslíbení obdržel Ducha svatého. Vidíme, že znamení jako pomazání nejsou „jen symboly“, že co zaslibují, se posléze také děje. Víra znamení potřebuje, nemůže bez nich být. A tam, kde je víra, znamení, zaslíbení, se posléze stávají skutečností.

před nimi harfa, buben, píšťala a citara, a oni budou v prorockém vytržení (10,5) Prorocké vytržení, o kterém se mluví, je vlastně tranz. Uměle, nejspíše rytmickou hudbou (harfa, buden…), navozený změněný stav vědomí, extáze. Sama o sobě je to pouhá technika, do které Bůh může (a nemusí(vstoupit. Obdobou takových technik je dnes zvláště v letničním prostředí provozované mluvení v jazycích nebo katolický růženec. Souhlasíme s Pavlovým „raději řeknu pět slov srozumitelně než tisíce slov ve vytržení“, vědomá komunikace s Bohem má vyšší hodnotu; znamená, že dáváme Bohu místo ve své každodennnosti, ve svých všedních dnech, že jsme s ním stále. Ovšem změněné stavy vědomí k člověku neoddělitelně patří. Pavel také „nebraňte mluvit jazyky“. Pokud někomu mluvení jazyky nebo sto otčenášů pomáhá v komunikaci s Bohem, nemá se tím pohrdat, pokud se vše děje v míře. Důležité je, že i evangelická bohoslužba má poněkud střízlivější podobu tranzu – je jím zpěv. Proto jsou tradiční písně nápadně dlouhé – pravidelné hluboké dýchání, opakující se melodie, to vše poněkud mění stav vědomí. V tomto případě je vytržení pevně spojeno se slovem, proto zpěv patří v Písmu k nejvíce doporučovaným formám zbožnosti a Písmo obsahuje samo zpěvník – knihu Žalmů.

A někdo odtamtud řekl: „Kdo je jejich otec?“ Proto se stalo příslovím: „Což také Saul je mezi proroky?"(10,12) Vzpomeňme Ježíšových slov „Prorok není beze cti, leda ve

své vlasti, u svých příbuzných a ve svém domě.“ Nezapomínejme, že biblické postavy měli své domácí prostředí jako my a jejich okolí bylo neméně udivedno, než by byli naši současníci. Když někdo někoho důvěrně zná, má ho často rád, ale obvykle má pocit, že ho zná jako své boty a nic nového od něj nečeká. Žádný člověk ale není jen produktem svého prostředí. Ale také nějak sám za sebe reaguje na Boží výzvy. Proto se v nikom nelze zcela vyznat. Otázka „Kdo je jejich otec“ může znamenat dvojí: Buď poznání, že protoctví (nebo víra) se nedědí, že je od Boha a může se objevit u kohokoliv. Nebo může být otcem myšlen předák, představený proroků, jejich učitel. A pak je to podiv, že přijal mezi proroky „venkovského balíka“ Saula. Buď jak se mohl tak splést, nebo naopak že je tak dobrý, že i ze Saula udělal proroka. Obojí je mimo. Přísloví „Což také Saul je mezi proroky?“ znamená asi tolik, že lidé mohou překvapit, stát se výtečnějšími, než by odpovídalo prostředí, ze kterého pocházejí, což je ovšem naopak pravda.

A může to znamenat ještě jedno: Saul se pak skazil, takže zpětně si lidé mohli říkat „jak se mezi nimi tenkrát vzal“.

Ale co Samuel říkal ohledně království, mu neoznámil (10,16) Možná na Samuelovu radu, Samuel ho i pomazal tajně. Saul je tím vykolejen, vytržen z běžného života. To se dá chápat. A na začátku je i skromný. Jenže, jak uvidíme už příště, až moc skromný. Sael bude dlouho váhavý, ústupný – a pak najednou pyšně hněvivý. Někdy se stává, že příliš skromní a ústupní lidé najednou začnou sami sebe urputně bránit kvůli smyšleným obavám, zapřou se kvůli maličkostem. Saul pak bude pronásledovat Davida, který mu nic neudělal, když si předtím nechal ode všech hodně líbit. I když i tohle tu možná je, hlavně je to celé Samuelův plán. Samuel už ví, koho Bůh vybral za vévodu, ale volba mezi lidmi terpve proběhne. Tím se nejspíš naznačuje, že každý vládce vděčí za svou moc pouze Bohu a nikdo nevládne bez Božího dovolení. Kristus říká Pilátovi: „Neměl bys nade mnou žádnou moc, kdyby ti nebyla dána shůry.“

Osnova výkladu

1. Saul jde hledat osly a je váhavý, i jeho sluha si ví víc rady. Saul hledá výmluvy.
2. Všichni čekají na Samuela, protože bohoslužba je vážná, posvátná věc.
3. Saula vybral Bůh, moc nezískal vlastní silou.
4. Smí jíst na čestném místě jídlo pro kněží. Podíl na hostině ho ujišťuje o jeho vyvolení (i když je jen obyčejný „kluk") jako nás Večeře Páně.
5. Samuel pomazal Saula tajně, protože Bůh dovoluje lidem vládnout, ještě dřív, než je někdo zvolí.
6. Pomazal ho olejem, protože olej je to nejlepší z oliv, jako je Duch to nejlepší. Políbil ho nadůkaz úcty a přátelství.

7. Bůh povolal Saula jako vojevůdce, generála, vojáka. Na válku je potřeba jeden velitel, protože je potřeba se rychle rozhodovat. Ale v míru to není potřeba. Každý vládce až dodnes má především chránit lidi před zločinci a nepřáteli z venku, jsou-l jací.
8. Řekl mu, že bude „Boží generál“ Bůh dělá z nás obyčejných lidí své generály a hodnostáře. Nikdo nám nemůže dát víc; jen nesmíme chtít být králi místo Boha.
9. Saul dostane ještě tři další znamení, aby uvěřil. Ale příště uvidíme, že ani pak věřit nebude.
10. Byl mezi proroky, všichni se tomu divili. Ale Bůh může proměnit kohokoliv. Ať už člověk vyrostl kdekoliv, ještě to neznamená, že víme, co z něj jednou může být.
11. Saul neřekl nikomu, že si ho už Bůh vybral za krále. Asi byl skromný, možná tomu sám úplně nevěřil, možná se bál. Možná mu to řekl sám Samuel. Každopádně, Samuel asi věděl, že to tak bude. Král se totiž bude volit až příště. Ale Bůh už so ho vybral.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

1 Samuelova 9,1–10,16